

HADİS DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

5. HADİS DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

5.1. HADİS DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Hadis; Peygamberimizin söz, fiil ve takrirlerini ifade eden kavramdır. “Hadis” aynı zamanda hadisleri tespit etmeye, nakletmeye ve anlamaya yönelik ilim dalının da adıdır. Peygamberimizin örneğini kavramak, İslam dinini doğru anlayıp hayata aktarmada son derece önemlidir. Kur’an-ı Kerim ile birlikte dinî hayatımızın temel yapısını oluşturan hadis ve sünnet, bireylerin ve özellikle ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin ahlaki gelişimlerine katkı sağlayan zengin bir kaynaktır.

Hadis, geçmişte olduğu gibi günümüzde de dinî hayatın pek çok konusunu bünyesinde barındırmaktadır. Bu yüzden meslek alanı itibarıyla toplumla sürekli diyalog içinde bulunacak din görevlilerinin, bu alandaki doğru bilgiye herkesten daha çok ihtiyacı olduğu açıktır.

Hadis Dersi Öğretim Programında; hadis ve sünnetin kavramsal düzeyde tanımlanması, tarihî süreç içerisindeki gelişiminin tanıtılması, dinî kültür içindeki yerinin ve toplum hayatındaki öneminin kavratılması amaçlanmıştır.

Programın hazırlanmasında, hadis ve ilgili bilim dallarından elde edilen bilgiler göz önünde bulundurulmuştur.

Anadolu imam hatip liselerinde okutulacak Hadis Dersi Öğretim Programında altı ünite yer almaktadır. Hadis Dersi Öğretim Programı ile 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda yer alan “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri”ne uygun olarak öğrencilerin;

- Peygamberimizin Kur’an-ı Kerim’deki konumunu kavraması,
- Hadis ilmi ile ilgili temel kavramları açıklaması,
- Hadis ilmini ve bu ilmin tarihî süreç içindeki gelişimini kavraması,
- Hadisleri kaynağına, râvi sayısına ve sıhhat derecesine göre tasnif etmesi,
- Dinin anlaşılmasında ve yorumlanmasında hadis ve sünnetin önemini kavraması,
- Peygamberimizin sünnetindeki biçim-öz ilişkisini kavraması,
- Güncel olayları hadisler ışığında yorumlaması,
- Hadis metinlerini ve sünneti sağlıklı bir şekilde yorumlama yöntemi kazanması,
- Hadislerden ilke ve değerler çıkarması ve bunları hayatına yansıtması amaçlanmaktadır.

5.2. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Hadis Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hadis ve sünneti bütüncül bir bakış açısıyla görmeleri ve öğrenmeleri esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede konular işlenirken bu bakış açısı göz önünde bulundurulmalıdır.
2. Hadis dersinde öğrencilerin; Peygamberimizi tanımaları, hadis ve sünnetin dinî hayatımızdaki yerini kavramaları, hadis ve sünnet ile ilgili yanlış telakkilerden uzak durmaları hedeflenmelidir.
3. Hadis dersinde üniteler hazırlanırken anlatımlar, peygamber sevgisini ve ona bağlılıktaki samimiyeti yansıtmalıdır. Bu bağlamda Peygamberimize sevgi ve hürmet ifadelerinin farklı kullanımlarına da yer verilmelidir.
4. Ünitelerin son konusu olan hadis metinlerinde her üniteye yedi hadis; Arapça metni ve Türkçe tercümesi ile birlikte verilecektir. Hadislerde aslolan verilen mesajların kavranmasıdır. Öğrenciler hadislerin orijinal metinlerini ve anlamlarını ezberlemeye teşvik edilmeli, fakat bu konuda onlara zorlama yapılmamalıdır.
5. Ünite sonunda ünitenin konu bütünlüğüne uygun olan bir hadis-i şerif Arapça metni, Türkçe tercümesi ve kısa açıklaması ile birlikte okuma metni olarak verilecektir.

5.3. KAVRAMLAR

- Adalet
- Âhad
- Cami'
- Cerh
- Esbâbu vurudî'l-hadis
- Fehm
- Fıkıh
- Hadis
- Hasen
- İ'tisam
- İhlas
- İsnad
- Kutsi
- Maktu
- Mekasidu'ş-şeria
- Merfu
- Metin
- Mevkuf
- Mevzu
- Muamelat
- Muhaddis
- Muhadram
- Musannef
- Musannif
- Müsned
- Müstedrek
- Mütevatir
- Râvi
- Rivayet
- Sahabi
- Sahih
- Selim akıl
- Sened
- Sünen
- Sünnet
- Ta'dil
- Tâbiîn
- Talak
- Tasnif
- Te'kid
- Tebe-i tâbiîn
- Tebliğ
- Tebyin
- Tedvin
- Temsil
- Teşri
- Tezkiye
- Zabt

5.4. HADİS DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÜNİTELERİ, KAZANIM SAYILARI VE SÜRELERİ

ÜNİTELER		KAZANIM SAYILARI	DERS SAATİ
1.	Hadis İlmî ve Temel Kavramları	5	10
2.	Sünnetin Konumu	5	10
3.	Hadis Tarihi	7	12
4.	Hadis Çeşitleri	6	16
5.	Hadislerin Tenkidi	4	12
6.	Hadis ve Sünnetin Anlaşılması	5	12
TOPLAM		32	72

HADİS DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. ÜNİTE	2. ÜNİTE	3. ÜNİTE	4. ÜNİTE	5. ÜNİTE	6. ÜNİTE
HADİS İLMİ VE TEMEL KAVRAMLARI	SÜNNETİN KONUMU	HADİS TARİHİ	HADİS ÇEŞİTLERİ	HADİSLERİN TENKİDİ	HADİS VE SÜNNETİN ANLAŞILMASI
<ol style="list-style-type: none"> Hadis İlminin Konusu ve Önemi Hadis İlminin Diğer İslami İlimler ile İlişkisi Hadis İlminin Temel Kavramları <ol style="list-style-type: none"> Hadis Sünnet Rivayet-Râvi Sened-İsnad Metin İman ve Salih Amellerle İlgili Hadis Metinleri 	<ol style="list-style-type: none"> Hız. Peygamber'e (s.a.v.) Olan İhtiyaç Sünnetin Dindeki Yeri Hadis ve Sünnetin Bağlayıcılığı Sünnetin Evrenselliği Örnek Alma ile Taklit Etme Arasındaki Fark Kur'an ve Sünnete Bağlılık ile İlgili Hadis Metinleri 	<ol style="list-style-type: none"> Hız. Peygamber Döneminde Hadis Sahabe Döneminde Hadis Tâbiîn Döneminde Hadis Hadislerin Tedvin ve Tasnifi <ol style="list-style-type: none"> Hadis Kaynaklarının Tedvin ve Tasnifi Kütüb-i Sitte ve Musannifleri Tedvin ve Tasnif Sonrası Hadis Çalışmaları Ahlak ile İlgili Hadis Metinleri 	<ol style="list-style-type: none"> Kaynağına Göre Hadis Çeşitleri <ol style="list-style-type: none"> Kutsi Hadis Merfu Hadis Mevkuf Hadis Maktu Hadis Râvi Sayısına Göre Hadis Çeşitleri <ol style="list-style-type: none"> Mütevâtir Hadis Meşhur Hadis Âhad Hadis Sihhat Derecesine Göre Hadis Çeşitleri <ol style="list-style-type: none"> Sahih Hadis Hasen Hadis Zayıf Hadis Mevzu Hadis <ol style="list-style-type: none"> Mevzu Hadislerin Ortaya Çıkış Nedenleri Mevzu Hadislere Karşı Alınan Tedbirler Mevzu Hadislerin Yol Açtığı Zararlar Muamelat İle İlgili Hadis Metinleri 	<ol style="list-style-type: none"> Sened Tenkidinde Ölçütler <ol style="list-style-type: none"> Râvinin Adaleti Râvinin Zabtı Metin Tenkidinde Ölçütler <ol style="list-style-type: none"> Kur'an'a Uygunluk Sahih Hadislere Uygunluk Selim Akla Uygunluk Tarihî Verilere Uygunluk Dil ve Üslupta Tutarlılık İlim ile İlgili Hadis Metinleri 	<ol style="list-style-type: none"> Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasını Konu Edinen Geleneksel Hadis İlimleri Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasında Dikkat Edilmesi Gereken Esaslar <ol style="list-style-type: none"> Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasında Kur'an-ı Kerim'in Esas Alınması Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasında Bütünlüğün Gözetilmesi Sünnet ve Hadisin Anlaşılmasında Farklı Disiplinlerden Faydalanma Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması ile İlgili Hadis Metinleri

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
1. HADİS İLMİ VE TEMEL KAVRAMLARI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hadis İlminin Konusu ve Önemi 2. Hadis İlminin Diğer İslami İlimler ile İlişkisi 3. Hadis İlminin Temel Kavramları <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Hadis 3.2. Sünnet 3.3. Rivayet-Râvi 3.4. Sened-İsnad 3.5. Metin 4. İman ve Amellerle İlgili Hadis Metinleri 	<p>Bu ünite sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hadis ilminin konusunu ve önemini açıklar. 2. Hadis ilminin diğer İslami ilimlerle ilişkisini yorumlar. 3. Hadis ilmindeki temel kavramların, hadisleri anlamadaki önemini fark eder. 4. Hadis ve sünnet arasındaki farkı ayırt eder. 5. İman ve amellerle ilgili hadislerden ilke ve değerler çıkarır. 	<p>Ünite sonunda Hadis usûlü ile ilgili Türkçe olarak yazılan eserlerden en az beş tanesi kısaca tanıtılacaktır. Ayrıca ünitenin konu bütünlüğüne uygun olan bir hadis-i şerif Arapça metni, Türkçe tercümesi ve kısa açıklaması ile birlikte okuma metni olarak verilecektir.</p> <p>2. kazanım işlenirken tefsir, fıkıh, akaid, kelam, siyer, İslam tarihi, dil bilim alanları ile ilişkilendirilecektir.</p> <p>3. kazanım işlenirken hadis ilminin temel kavramlarının hadislerin sıhhatini belirlemede ve hadisleri yorumlamadaki gerekliliği üzerinde durulacaktır.</p> <p>5. kazanım işlenirken iman ve amellerle ilgili yedi hadis Arapça metni ve Türkçe tercümesi ile birlikte verilecektir.</p> <p>Kavramlar: Hadis, sünnet, râvi, rivayet, sened, isnad, metin, ihlas.</p>

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
2. SÜNNETİN KONUMU	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hz. Peygamber'e (s.a.v.) Olan İhtiyaç 2. Sünnetin Dindeki Yeri 3. Hadis ve Sünnetin Bağlayıcılığı 4. Sünnetin Evrenselliği 5. Örnek Alma ve Taklit Etme Arasındaki Fark 6. Kur'an ve Sünnete Bağlılık ile İlgili Hadis Metinleri 	<p>Bu ünite sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hz. Peygamber'e (s.a.v.) ihtiyacı ayet ve hadislerle açıklar. 2. Hadis ile sünnetin dindeki yerini ve bağlayıcılığını ayet ve hadislerle açıklar. 3. Sünnetin evrensel yönüne ve sünnetin ortaya koyduğu bazı evrensel ilkelere örnekler verir. 4. Örnek alma ile taklid arasındaki farkı ayırt eder. 5. Kur'an ve sünnete bağlılık ile ilgili hadislerden ilke ve değerler çıkarır. 	<p>Ünite sonunda ünitenin konu bütünlüğüne uygun olan bir hadis-i şerif Arapça metni, Türkçe tercümesi ve kısa açıklaması ile birlikte okuma metni olarak verilecektir.</p> <p>2. kazanım işlenirken Hz. Peygamber'in tebliğ, tebyin, teşri', temsil, te'kid ve tezkiye görevlerine vurgu yapılacaktır; bu görevler, Hz. Peygamber'in hayatından örneklerle açıklanacaktır. Ayrıca sünnetin korunmuşluğuna ve hidayete ulaştırmadaki rolüne yer verilecektir.</p> <p>5. kazanım işlenirken Kur'an ve sünnete bağlılık (i'tisam) ile ilgili yedi hadis Arapça metni ve Türkçe tercümesi ile birlikte verilecektir.</p> <p>Kavramlar:</p> <p>Tebliğ, tebyin, teşri, temsil, te'kid, tezkiye, i'tisam.</p>

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
3. HADİS TARİHİ	1. Hz. Peygamber Döneminde Hadis	Bu ünite sonunda öğrenciler;	<p>Ünite sonunda ünitenin konu bütünlüğüne uygun olan bir hadis-i şerif Arapça metni, Türkçe tercümesi ve kısa açıklaması ile birlikte okuma metni olarak verilecektir.</p> <p>1. kazanım işlenirken, Hz. Peygamber döneminde yapılan çalışmalara değinilecek ve Peygamberimizin bazı sahabilere hadis yazımı için izin verdiğiine vurgu yapılacaktır.</p> <p>4. kazanım işlenirken el-Muvatta', el-Müsned ve Sünen-i Dârimî'den de kısaca bahsedilecektir.</p> <p>5. kazanım işlenirken Riyazü's-Salihîn gibi kaynaklar ile kırk hadis geleneğine de yer verilecektir. Ayrıca ülkemizde son dönemde yapılan hadis çalışmalarına da kısaca değinilecektir.</p> <p>7. kazanım işlenirken yalan, doğruluk, gıybet, kul hakkı konularıyla ilgili yedi hadis Arapça metni ve Türkçe tercümesi ile birlikte verilecektir.</p> <p>Kavramlar:</p> <p>Sahabi, muhadram, tebe-i tâbiîn, tâbiîn, tedvin, tasnif, musannif, musannef, muhaddis, cami', sünen, müsned, müstedrek.</p>
	2. Sahabe Döneminde Hadis	1. Hz. Peygamber dönemindeki hadislerle ilgili çalışmaları açıklar.	
	3. Tâbiîn Döneminde Hadis	2. Sahabe ve tâbiîn'in hadis rivayetindeki rolünü ve hassasiyetini fark eder.	
	4. Hadislerin Tedvin ve Tasnifi	3. Hadislerin tedvin ve tasnifi ile ilgili tarihî süreci açıklar.	
	4.1. Hadis Kaynaklarının Tedvin ve Tasnifi	4. Temel hadis kaynaklarını özelliklerine göre sınıflandırır.	
	4.2. Kütüb-i Sitte ve Musannifleri	5. Temel hadis kaynaklarının tedvin ve tasnifinden sonra yapılan çalışmalara örnekler verir.	
5. Tedvin ve Tasnif Sonrası Hadis Çalışmaları	6. Temel hadis kaynaklarının Kur'an'ı anlamadaki önemini açıklar.		
6. Ahlak ile İlgili Hadis Metinleri	7. Ahlak ile ilgili hadislerden ilke ve değerler çıkarır.		

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
4. HADİS ÇEŞİTLERİ	1. Kaynağına Göre Hadis Çeşitleri 1.1. Kutsi Hadis 1.2. Merfu Hadis 1.3. Mevkuf Hadis 1.4. Maktu Hadis	Bu ünite sonunda öğrenciler; 1. Hadisleri kaynağına, râvi sayısına ve sıhhat derecelerine göre sınıflandırır.	Ünite genelinde hadis ile ilgili terim ve kavramlar kısa, öz ve öğrenci seviyesi dikkate alınarak işlenecektir. Ayrıca zayıf ve mevzu hadisler konuları ele alınırken öğrencilerde Peygamberimizin hadis ve sünnetine olan güven duygusunu zedeleyecek anlatımlardan uzak durulacaktır.
	2. Râvi Sayısına Göre Hadis Çeşitleri 2.1. Mütevatir Hadis 2.2. Meşhur Hadis 2.3. Âhad Hadis	2. Sahih, hasen ve zayıf hadis arasındaki farkları ayırt eder. 3. Mevzu hadislerin ortaya çıkış nedenlerini kavrar.	Ünite sonunda ünitenin konu bütünlüğüne uygun olan bir hadis-i şerif Arapça metni, Türkçe tercümesi ve kısa açıklaması ile birlikte okuma metni olarak verilecektir.
	3. Sıhhat Derecesine Göre Hadis Çeşitleri 3.1. Sahih Hadis 3.2. Hasen Hadis 3.3. Zayıf Hadis	4. Hadis uydurma faaliyetlerine karşı alınan önlemleri açıklar. 5. Mevzu hadislerin İslam'a verdiği zararları açıklar.	2. kazanım işlenirken, zayıf hadis çeşitlerinin detayına girilmeyecek; konu mürsel ve munkatı hadisler ile sınırlandırılacaktır.
	4. Mevzu Hadis 4.1. Mevzu Hadislerin Ortaya Çıkış Nedenleri 4.2. Mevzu Hadislere Karşı Alınan Tedbirler 4.3. Mevzu Hadislerin Yol Açtığı Zararlar	6. Muamelat ile ilgili hadislerden ilke ve değerler çıkarır.	4. kazanım işlenirken günümüzde mevzu hadislere karşı alınması gereken tedbirlere yer verilecektir.
	5. Muamelat İle İlgili Hadis Metinleri		6. kazanım işlenirken nikâh, talak, ticari hayat, faiz, suç-ceza dengesi konularıyla ilgili yedi hadis Arapça metni ve Türkçe tercümesi ile birlikte verilecektir.

Kavramlar:

Adalet, kutsi, merfu, mevkuf, maktu, mütevatir, âhad, sahih, hasen, mevzu, muamelat, talak.

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
5. HADİSLERİN TENKİDİ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sened Tenkidinde Ölçütler <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Râvinin Adaleti 1.2. Râvinin Zabtı 2. Metin Tenkidinde Ölçütler <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Kur'an'a Uygunluk 2.2. Sahih Hadislere Uygunluk 2.3. Selim Akla Uygunluk 2.4. Tarihî Verilere Uygunluk 2.5. Dil ve Üslupta Tutarlılık 3. İlim ile İlgili Hadis Metinleri 	<p>Bu ünite sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Senet ve metin tenkidinde esas alınan ölçütleri açıklar. 2. Hadislerin sıhhatinin tespitinde senet ve metin tenkidinin önemini kavrar. 3. Hadis tenkidi ile hadis inkârı arasındaki farkı ayırt eder. 4. İlim ile ilgili hadislerden ilke ve değerler çıkarır. 	<p>Ünite sonunda ünitenin konu bütünlüğüne uygun olan bir hadis-i şerif Arapça metni, Türkçe tercümesi ve kısa açıklaması ile birlikte okuma metni olarak verilecektir.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kazanım işlenirken metin tenkidinde kullanılan ölçütlerin, sahabe döneminden beri uygulanan bir yöntem olduğuna vurgu yapılacaktır. 3. kazanım işlenirken metin tenkidinin, Peygamberimizi tenkit olmadığına; hadis tahlil ve tenkidinin bir uzmanlık alanı olduğuna vurgu yapılacaktır. 4. kazanım işlenirken ilmin fazileti ve âlimin değeri konularıyla ilgili yedi hadis Arapça metni ve Türkçe tercümesi ile birlikte verilecektir. <p>Kavramlar:</p> <p>Adalet, zabt, cerh, ta'dil, selim akıl.</p>

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
6. HADİS VE SÜNNETİN ANLAŞILMASI	1. Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasını Konu Edinen Geleneksel Hadis İlimleri	Bu ünite sonunda öğrenciler; 1. Hadis ve sünnetin anlaşılmasını konu edinen ilimleri tanır.	Ünite sonunda ünitenin konu bütünlüğüne uygun olan bir hadis-i şerif Arapça metni, Türkçe tercümesi ve kısa açıklaması ile birlikte okuma metni olarak verilecektir.
	2. Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasında Dikkat Edilmesi Gereken Esaslar	2. Hadis ve sünnetin anlaşılmasında Kur'an'ın temel ölçüt olduğunu fark eder.	1. kazanım işlenirken Arap diline vukufiyet ve esbâbu vurudî'l-hadis ile sınırlandırılacaktır.
	2.1. Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasında Kur'an-ı Kerim'in Esas Alınması	3. Hadis ve sünnetin anlaşılmasında bütüncül yaklaşımı önemser.	3. kazanım işlenirken olayların değerlendirilmesinde konuyla ilgili bütün hadislerin göz önünde bulundurulmasının önemine ve konulu hadise vurgu yapılacaktır.
	2.2. Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasında Bütünlüğün Gözetilmesi	4. Hadis ve sünnetin doğru anlaşılmasında farklı disiplinlerin katkısını fark eder.	5. kazanım işlenirken hadis ile sünnetin öğrenilmesi, anlaşılmasıyla ilgili yedi hadis Arapça metni ve Türkçe tercümesi ile birlikte verilecektir.
	3. Sünnet ve Hadisin Anlaşılmasında Farklı Disiplinlerden Faydalanma	5. Hadis ile sünnetin öğrenilmesi ve anlaşılmasıyla ilgili hadislerden ilke ve değerler çıkarır.	Kavramlar: Esbâbu vurudî'l-hadis, fehm, fıkıh, mekasidu's-şeria.
4. Hadis ile Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılmasıyla İlgili Hadis Metinleri			